

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

8.
LAURENTII REINHARDI,
HISTORIA
JURISPRUDENTIÆ
NATURALIS

IN QUÆ
V A R I A
HUJUS DOCTRINÆ
F A T A

SECUNDUM SERIEM
TEMPORUM RECENSENTUR.

L I P S I Æ.

Impensis JOHANN. CHRIST. MARTINI,
M DCC XXV,

10

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

RECEIVED

APR 1 1964

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

MECÆNATI MAGNO;

VIRO

PERILLUSTRI, GENERO-

SISSIMO atque EXCEL-

LENTISSIMO,

DOMINO

FRID. GOTTHILF

MARSCHALL

Dicto GREIFE,

Dynastæ in Einœd, Erlebach, &c."

Sereniff. Duc. Saxo-Vina-

riens. Primo in republica admi-

(2

ni-

nistranda Administro, Consi-
liario intimo, Cancellario, &
ærarîi provincialis Directori pri-
mo præfecturarum Roslensis
& Gebstadiensis Capitaneo su-
premo, & curiæ provincialis
Saxonicæ, quæ Jenæ est, Ad-
fessori gravissimo, singu-
lari Franconicæ No-
bilitatis orna-
mento,

Domino gratiosissimo,

ET

ET
VIR O

ILLUSTRI atque EXCELLEN-
TISSIMO,

DOMINO

CHRISTIANO WILH.
LOESCHERO,

J. U. Doctori longe celeberrimo,
Senatus Ecclesiastici Saxo-Du-
calis Vinariensis Antistiti & Con-
siliario Aulico,

Qui simul præfecturæ Vinariensi
cum laude præest,

Litterarum Patrono inclito,

S. P. D.

LAURENTIUS REINHARD.

) (3

VIR

VIR PERILLUSTRIS

atque GENEROSISSIME, DO-
MINE ET MECENAS GRA-
TIOSISSIME!

VIR ILLUSTRIS,

DOMINE ac PATRONE
OPTIME!

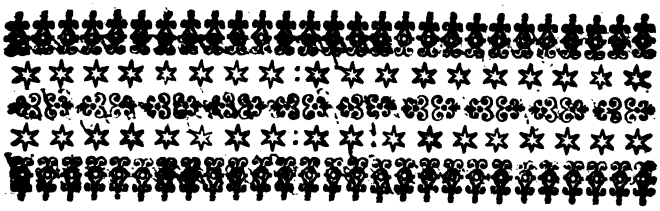
Complures sunt causæ, qui-
bus ad id adductus sum,
ut VOBIS præsertim, VI-
RI EXCELLENTISSIMI, ex-
iguum hunc libellum dedica-
rem. TU enim, Perillustris
Domine MARSCHALL, cer-
tissimum illud es fulcrum, quo
me-

*meliorum litterarum splendor ac
flos, plurimorumque eruditio-
nis solidioris studiosorum homi-
num salus, nititur. TU vero,
Illustris LOESCHERE, is es,
qui ob eximiam curam, quam
adhuc de re ecclesiastica atque
scholastica egisti, immortalem
gloriam consecutus est. Leve
hoc est, quod VOBIS nunc of-
fero, munusculum; verum quo-
niam incluta nomina VE-
STRA eidem præfigere ausus
sum, quod, ut spero, gratioſo
ac benevolo feretis animo: in-
certissimam ingredior spem, fo-*

) 4 re,

re, ut vel propter singularem
nominum VESTRORUM
splendorem cum adplausu docto-
rum virorum excipiatur. Va-
lete, VIRI EXCELLENTIS-
SIMI, meque, hominem VOBIS
devotum, patrocinio VESTRO
haud indignum judicate. Hoc
rogo, hoc ea, qua par est, ani-
mi submissione precor. Scripsi
Hildburghusæ die XXII. Febr.
A. O. R. M DCC XXV.

U-
RU-
doc
T.
STZ
DE
70

Lectori benevolo

S. P. D.

LAURENTIUS REINHARD

Sch. Hildburghuf. Con-Rect.

Paucis abhinc mensibus foras de-
di compendium historia philoso-
phica. Quam benevole illud a
multis viris eruditionis laude cla-
rissimis exceptum fuerit, testantur
atque comprobant illorum epistola ad

me per scripta: in quibus amice me adhortati sunt, ut postero tempore, silaborum meorum scholasticorum ratio id permitteret, ad peculiariora quaedam philosophica historiae capita verbosius illustranda meum adplicarem animum. Ut itaque publice commonstrarem, quam libenter tantorum virorum votis satisfacere vellem, hanc, quae nunc TUO conspectui exponitur, jurisprudentiae naturalis historiam typis committere constitui; studiose pollicitus, me insequenti tempore, si DEUS benignissimus otium mihi largitus fuerit, plura schediasmata ad historiam philosophiae pertinentia esse edi-

*editurum. Vale, amice lector, me a-
mare meosque conatus adjuvare per-
severa. Scripsi Hildburghusa die
XXII. Februarii anno post saluti-
ferum Mariae Virginis partum*

M DCC XXV.

Index

Index Caputum.

I.

De statu Juris Naturæ apud Græcos.

II.

De statu J. N. apud Romanos.

III.

De jurisprudentia naturali veterum ecclesie doctorum.

IV.

De statu J. N. ævo scholasticorum.

V.

De restauratione juris naturalis facta
per

per Hugonem Grotium; ubi simul
de interpretibus Grotiani operis plu-
ribus differitur.

VI.
**De Jo. Seldeni Jure Naturæ & Gentium
secundum disciplinam Hebræorum.**

VII.
De Thomæ Hobbefii libro de cive.

VIII.
**De Samuelis Pufendorffii meritis in Jus
Naturæ.**

IX.
**De meritis Christiani Thomafii ejusque
adfeclarum in J. N.**

X.
**De meritis J. N. Hertii J. F. Buddei, G.
Bey-**

Beyeri, & J. B. Wernheri, in juris-
prudentiam naturalem.

XI.

De scriptis Cocceji, Kestneri, Titii at-
que Rechenbergii huc pertinentibus.

XII.

De libris N. H. Gundlingii, A. Rüdige-
ri, C. Wolffii, S. H. Musæi, & alio-
rum, J. N. illustrantibus.

XIII.

De Mich. Henr. Gribneri in J. N. meri-
tis.

XIV.

De libris A. F. Glaseji, Wagneri, Hom-
bergkii, & J. J. Syrbii, huc pertinen-
tibus.

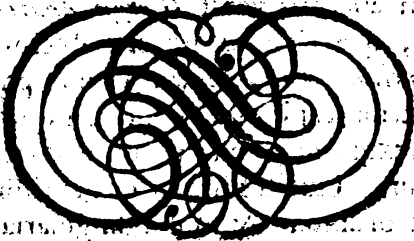
XV. De

XV.

De scriptoribus juris gentium specia-
tim.

XVI.

Exhibens historiam doctrinæ de legi-
bus divinis positivis universalibus.

P. S.

.XV

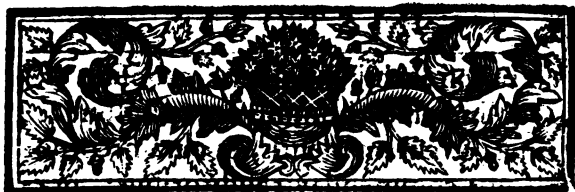
libellus de iure naturæ auctoris Georgii Vinboldi

.XVI

libellus de iure naturæ auctoris Georgii Vinboldi
P. S.

Dum hic libellus prodit in lucem, in conspectum auctoris venit *Georgii Andrea Vinboldi*, scholæ, quæ Cygnææ floret, Rectoris dignissimi, *nucleus juris naturæ*, in quo præcipua huius doctrinæ capita ex dignitate hominis naturali per nexum demonstrativum deducuntur & explicantur. Libellus iste in elegantissimo omnia exhibet ordine, & multa singularia continet. Iterum vale, lector candide, mihi que fave.

Q.D.B.V.

Q. D. B. V.

C. A. P. I.

D. E.

Statu Jur. Nat. apud Græcos.

D. I.

ET si reliqui philosophi, qui So-
 crates ante efforunt, hu-
 jus doctrinae philosophicæ non
 plane fuerint rudes atque exper-
 tes; *Socrates* tamen primus est,
 qui de jurè naturæ accuratius papho dis-
 serbit. Primo enim in *practicis disci-
 plinis* demonstrationes dari adferuit (a).
 Deinde naturæ legem omnium gentium
 cordibus inscriptam egregie explicuit.
 De Deo præclare sensit, existentiam illius
 variis argumentis comprobavit, & de
 A cul-

(a) Vid. celeberrimi *Jo. Clerici filvas philolo-
 gicas* Eshinis tribus dialogis subjunctas,
 cap. 3.

cultu ipsi exhibendo bene exposuit. (b) Quod ad officia hominis erga seipsum at-
tinet, & curam mentis, & curam corpo-
ris suis commendavit auditoribus: præ-
terea docuit, *αὐτοχειρίαν* esse illicitam; glo-
riam atque honores, virtutis fructus, non
debere rejici neque contemni; neque o-
pes ad vitam sustentandam necessarias es-
se negligendas. De officiis erga alios, tum
his, quæ stylo Pufendorfiano *perfectam*
obligationem habent, tum illis, quæ *imper-*
fecte obligant, magna cum gravitate ac se-
veritate præcepit. Illa quoque officia ex-
plicuit, quæ certum statum adventitium
supponunt. Confer Celeberrimi Jac.
-Guilhelmi Fenerlini dissertationem de *ju-*
renantia Socratis, Altdorfi anno 1719. ha-
bitam; & summe reverendi Cbrist. Frid.
Ber-

(b) Quoniam Socrates unum supremum
numen statuit, a paganis polytheismi a-
mantibus odio habebatur illius philoso-
phia; ideo deinceps, ne memoria ipsius
esset odiosa, discipuli ejus præceptorem
suum a monothœismi suspitione liberare
studebant. Quo factum, ut quidam re-
centiorum polytheismum & idololatriam
eidem exprobraverint. At inique hos
egisse, nemo non intelligit.

Bærneri orationem de Soerate, Lipsiæ an. 1707. habitam ac typis exscriptam.

§. II.

Plato quoque de jure naturæ egregie haud raro præcepit. Et si theologia ipsius multos habuerit defectus (c) illi tamen admodum inique agere videntur, qui atheis eundem adnumerant. Cultum divinum suis commendaturus ad preces ad summum Deum fundendas eos adhortatus est, & per has virtutem impetrari posse adseruit. Officia hominis erga seipsum explicaturus commendavit cognitionem sui, purgationem animæ a labe corporæ, introversionem in se, & ascensum in Deum (d): hisque impetrari posse contendit. Quid de officiis hominis erga alios docuerit, recenset *Magnus Daniel Omnesius in ethica Platonica*.

§. III.

In libris moralibus Aristotelis nihil fe-

A. 2 re

(c) De defectibus theologia Platonica duas eruditas dissertationes clarissimus *Jo. Frid. Wucherer* Jenæ edidit.

(d) Conf. summe reverendi *J. F. Buddel* dissert. *De aonno philosophica*, & dissert. *De natura Pythagoræ Platonica*.

re reperitur, quod huc pertineat. Nam moralis philosophia apud hunc philosophum nihil est aliud, quam prudentia politica & disciplina decori vitæ hujus ambitu inclusa. De pietate philosophica seu religione naturali nihil docuit, (e); neque de officiis erga nosmetipsos & alios quidquam perfecte præcepit.

S. IV.

Neque Epicurus majori laude a plerisque censetur dignus. Dixit quidem, se Deum colere, solum ob summam præstantiam; & si hæc serio dicta fuissent, ad amorem Dei purum referri possent; verum hæc serio dicta fuisse a plerisque negatur (f). Officia erga nosmetipsos commendaturus natura convenienter utendum esse adseruit: nam omnis philosophiæ finem statuit voluptatem, hoc est, absentiam doloris ab anima & corpore. Officia hu-

(e) Conf. celeberrimi J. Georg. Wakkii commentatio de atheismo Aristotelis, quam parergis suis academicis inseruit.

(f) Vide celeb. Jac. Guil. Feuertini tabul. philosoph. tab. VI. & magni J. F. Buddes thes. de Atheismo cap. I. §. 19. p. 66. qui existimant, Epicurum ab atheismi suspitione haud posse liberari. Adde Buddes. dissert. de Neptichismo amoralis.

humanitatis aliis præstanda esse docuit, suisque obsequium erga magistratus commendavit. Vide *Petri Gassendi Syntagma philosophia Epicuri.*

§. V.

Denique ad *Stoicos* accedo. Hi etsi secundum sectæ suæ principia de Deo non poterant perverse admodum sentire, id quod *fati Stoici malignitas* ostendit; externam tamen virtutem sectati sunt, sive quod animi tranquillitatem inde sperarent, sive quod ob alias rationes id sibi expedire credebant. Principes horum fuerunt *M. Aurelius Antonius & Epictetus*. Plerique tamen maximi fuerunt hypocritæ, id quod ostendit *Fridericus Boppolus in Commentar. in Horatii libr. II. satyr. III.* Multa habent, quæ Christianorum dogmatibus prope accedere videntur; sed si larvam detraxeris, anguis sub herba latens adparebit. De eradicandis adfectibus multa verba fecerunt; sed *autore* licitam esse temere adfirmarunt: itaque officia hominis erga seipsum male tradiderunt. Pleraque imo omnia eorum dogmata de officiis hominis erga alios falso nitantur fundamento. Ideo enim omnes homines diligendos esse dixerunt, quia

quia opinati sunt, *omnes esse membra bu-
jus uniuersi*: docuerunt enim, omnes ef-
sentiaē diuinæ per uniuersum orbem dif-
fusæ factos esse participes. Vide *J. F. Bud-
dei* dissert. IV. *de erroribus Stoicorum.*

C A P. II.

DE

Statu J. N. apud Romanos.

§. I.

Quemadmodum Romani omnem
philosophiam a Græcis acceperunt
(g), ita quoque celebriores Græcorum se-
ctæ complures ad seclas nactæ sunt apud
Romanos. Quod speciatim statum ju-
rispudentiæ naturalis apud Romanos at-
tinet, multorum Romanorum philoso-
phorum sententiæ ex placitis Græcorum
debent explicari.

§. II.

(g) Videatur *cap. IV. compendii historia phi-
losophia*, haut ita pridem a me editi, &
Paganini Gaudenii rarus liber *de ortu &
progressu philosophia apud Romanos*. Cer-
te ante bellum Bunicum secundum Ro-
mani de philosophiæ cultura parum fue-
runt solliciti, & in id potissimum incu-
buerunt, ut *leges duodecim tabularum*
diligenter cognoscerent.

§. II.

Si senioris *Catonis carmen de moribus*, ejusque *præcepta ad filium*, & reliqua ejusdem scripta moralia hodie adhuc extarent, certo fortasse dijudicare possemus, quid ad incrementum jurisprudentiæ naturalis contulerit. Hujus ex filio nepos *Cato junior*, etsi id, quod in moribus *decorum* est, sæpius neglexit, ceteroquin tamen in vita sua ostendit, ab ipso observatas fuisse regulas, quæ tradit *jus publicum universale*; nimirum pro ratione & conditione reipublicæ Romanorum: Stoicorum dogmatibus obtemperaturus mortem sibi conscivit.

§. III.

M. Tullius Cicero alias *Platonem* ejusque philosophiam maxime amabat, veruntamen cum aliqua ab eo dissentendi libertate: In libris vero *de officiis* Stoicorum dogmata ceterorum philosophorum sententiis anteposuit, quia ipsi videbantur simillima verò. Philosophiæ cultoribus idcirco illas horum librorum editiones commendo, quas *Eridericus Hildebrandus*, & *Jo. Michael*

Weinriccius, (b), ubi literato exhibuerunt: ille multa loca ex historia philosophiæ Stoicæ explicuit; hic & obscuriora loca illustravit, & singula capita in elegantissimas tabulas redegit, easque capitibus præfixit. Confer Celeberrimi *Gottlieb Stollii historie der heydnischen Morale*, s. 173, seqq.

§. IV.

Proximum a Cicerone locum sibi vindicat *L. Annæus Seneca*. Hic ab aliis nimium laudatur (i), ab aliis vero nimium vituperatur (k). Sæpe quidem magna imaginationis vi abreptus ab regia veritatis via aberravit: at sapiens quoque verissime philosophatus est: Stoicorum sectæ addictus fuit. Optimam illius scriptum, quod universam doctrinam moralem con-

(b) Doctissimi hujus viri editio prodit Coburgi an. 1720, in 8.

(i) Speciatim a *Justo Lipsio* in *manuductione ad philosophiam Stoicam*. Qui Senecam Christianum fuisse adserunt, erudite confutati sunt ab *Agidio Strancho* in *Dissert. de christianismo Seneca*; adde *Joh. Gottl. Heineccii Dissert. de philosophis semichristianis*.

(k) Vid. *Stollus* libro citato p. m. 455. 456.

continuit, perit. In illis vero libris, qui adhuc supersunt, multa reperiri, quæ ad jus naturæ illustrandum spectant, idem celeberrimus *Stollius* in libro antea citato luculentè ostendit, §. CCXVI. sqq.

§. V.

Senecæ merito suo adjungitur *C. Musonius Rufus*, eques Romanus & philosophus Stoicæ. Joannes Stobæus in *sermonibus suis* multa librorum Musonii fragmenta nobis conservavit, quæ aliqua ex parte huc pertinent. De reliquis philosophis Romanis verbosè satis differit doctissimus *Stollius* in libro jam laudato.

C A P. III.

DE

Jure Naturæ veterum ecclesiæ Christianæ doctorum.

§. I.

Ordinis ratio ad veteres Christianæ ecclesiæ doctores me ducit, quos sanctior antiquitas *patrum* loco coluit. Horum plurimi solum data occasione opportuna hanc, quæ de officiis agit, moralis doctrinæ partem attigerunt: quidam vero ex instituto eandem pertractarunt. In illorum numero principem

A 5

lo-

locum obtinent *Basilii Magnus, Gregorius Nazianzenus, Joannes Chrysostomus, Clemens Alexandrinus, Gregorius Nyssenus, Lactantius, & alii* (l) : inter hos vero eminet *Ambrosius*, priscae ecclesiae summum decus. Hic ad imitationem Ciceronis tres libros *de officiis* (m) confecit; huncque magna cum solertia de officiis præcepisse, magnus *J. F. Buddeus* adserit in *historia juris nature* §. IX. nec non in *prolegomenis secundæ parti theologie moralis præmissis* §. XVII.

§. II.

Verum enim vero prisca patres de *capitibus fidei* magis fuerunt solliciti, quam de doctrina morali. Deinde hanc de officiis doctrinam magis *parenétique* seu sub forma adhortationum proposuerunt, quam

(l) Vid. *B. D. Michaelis Farschii* dissert. de *jurisprudencia naturali christiana veterum ecclesie doctorum*; & *Joannis Barbeyracii* præfationem versioni Gallicæ majoris operis *Pufendorfiani* præmissam, hujusque §. 9. Quam multum effatis *patrum* ipse *Hugo Grotius* tribuerit, ex variis locis operis de *jure belli & pacis* potest.

(m) Hi editi sunt a *Joh. Henr. Bœclero*; & postea ab antea laudato *Farschio* anno 1699. *Stutgardia*.

quam in ordine systematico; si a solo discesseris Ambrosio: qui itaque systema aliquod naturalis jurisprudentiæ in illorum scriptis quaesiveris, operam perdes. Porro discrimen illud, quod inter *theologiam revelatam moralem* & inter *jus natura* intercedit, haud satis accurate observaverunt: Neque in *illa* feliciter progredi poterant, quoniam hoc minus diligenter tum excultum fuerat.

§. III.

Denique laudati patres doctrinam de *conscientia* fere prorsus neglexerunt; & admodum raro in explicandis peculiari- bus casibus ea, qua par est, diligentia ver- sati sunt: si a celebratissimo *Augustino* dis- cesseris, qui de adplicatione legum di- vinarum ad facta singularia fuit sollicitus. Confer celeberrimi *Gottlieb Stollis* præ- fationem versioni Germanicæ *theologiae moralis Joannis la Placette* anno M DCC XIX. præmissam, & *B. D. Geb- hardi Theodori Meieri* introductionem in *universum theologiae moralis studium*.

C A P. IV.

DE

*Statu jurisprudentiæ naturalis
ævo scholasticorum.*

No.

Nolo hic repetere, quæ alibi de origine Scholasticæ philosophiæ referuntur. Motæ sunt *Adami Tribbeckovii* & *Jacobi Thomasi*, celeberrimorum virorum, hac de re commentationes. Paucis tantum hoc loco commemorabo, quam parum ad æsuratiorem diligentioreque juris naturæ culturam Scholastici contulerint.

§. I. II.

Caput. I. Iam, hi, hominationes *juris* *tricusque metaphysicis* impleverunt, ineptisque abstractionibus fuerunt adjecti, atque, summa imis rotundisque quadrata miscuerunt. Quando de officiis hominum & de quæstionibus juris naturæ differuerunt, jus naturale, cum jure canonico atque cum sacra scriptura confuderunt, & ineptis distinctionibus usi sunt.

§. III.

Præterea statuebant, *actus per se honestos & turpes*, adserentes: si vel sana ratio nullam legem dicitaret, ea tamen omnia fore bona, quæ nunc laudantur, ea ex adverso fore turpia, quæ nunc culpan-
tur. Verum quam longe a veritatis trā-
mite recesserint, & per se omnibus adpa-
ret,

ret, & a clarissimo D. *Adamo Friderico Glasejo* ostensum est in *Kernurffs und Vabcher Recbb* pag. 17. & 18. Reliquos gravissimos errores pretermitto. Paucis multa dicam. Scholasticorum liberi juris naturæculonibus nihil adferunt utilitatis, sed plurimum detrimenti. Horumque doctrina deinde a recentioribus Scholasticis non emendata sed multis erroribus inopis penitus conspurcata est; quod duculenter ostendit magnus *J. E. Buddeus* de *bisjur. nat.* §. XII. seqq. *Jeruitarum* in primis perniciose de *probabilis opinionis usu* sententia multum nocuit hujus discipline studio. Confer. *B. D. Jo. Frid. Meyeri* bibliothecam *scripturarum theologiae moralis Pontificie religioni adhaerentem*, quam *B. D. Aegidii Strauchij* theologiae morali subiunxit.

Resurrectione Juris naturalis facta per Hugonem Grotium.

Nicolaus Hemmingius primus fuit (n),
 (n) Ex iis enim quæ *Philippus Melancthon* in sua philosophiæ morali epitome docuit, partim lucis adparebat.

qui rejectis Scholasticorum nugis inutilibus & trivis difficilibus, electricorum more philosophari coepit; id quod ejusdem *apodictica methodus de lege nature*, Wittembergæ anno M D LXII, edita, liquido confirmat. Libellus hicce rariaribus scriptis adnumerandus est. Celeberrimus *Gottlieb Stollius*, in cujus locupletissima bibliotheca inveniri potest, eundem mihi olim commodabat, ut possem perspicere, qualem faciem seculo decimo sexto ad finem vergente habuerit jurisprudentia naturalis. Hemmingius certe, pro ratione illorum temporum, in quæ ætas ipsius inciderat, vir fuit subtilissimi ingenii & perspicacis judicii. Immiscuit quidem præcepta sanctissimi Decalogi regulis juris naturæ, adeoque a commixtione rationis cum revelatione non prorsus abstinuit; verum in lectione præstantissimorum auctorum veterum se diligenter versatum fuisse, aperte ostendit, & notitiam principiorum actionum humanarum, divinitus hominum mentibus impressam, luculenter satis explicuit. Laudabilibus Hemmingii conatibus obstiterunt theologo, qui in Scholasticorum commentis in pristinam dignitatem

tatem auctoritatēque evehendis plurimum studii certatim & quasi agmine facto collocabant. Quæ deinceps, sæculo decimo septimo ineunte, *Justus Benedictus Wmcklerus* in peculiari scripto de principijs juris proposuit, eradicandæ Scholasticorum barbariei non sufficiebant.

§. II.

Tandem ante medium sæculum decimum septimum glaciem fregit, & miramini fortitudine per media difficultatum nemora perrupit *Hugo Grotius*, vir summus, Joannis Grotii, utriusque juris doctoris & academiæ Lugdunensis in Batavia curatoris, filius. Priusquam de meritis ejus in juris naturalis studium differam, ut vitam ejus breviter enarrem, par est. Natus est Grotius anno M D LXXXIII. Ab ineunte pueritia in dolet virtutis & ingenii præstantia in eo fulgebant. Cum nonum ætatis suæ annum nondum fuisset egressus, diligentia suæ imprimis in addiscenda arte poetica collocatæ egregia viris eruditis ostendit specimina. Non ita multo post in academia Batavorum Lugdunensi philosophiæ, theologiæ, & jurisprudentiæ operam

rata Navarre cœpit. Decimum quintum
 ætatis suæ annum feliciter ingressus Joan-
 nem de Oldenbarneveld, præpotentium
 confœderati Belgii ordinum legatum, in
 Galliam proficiscentem comitatus, & Pa-
 risiis utriusque juris doctoris titulo digni-
 tateque ornatus est. Quo factò Henricum
 magnum, Franciæ & Navarræ regem,
 adiit; a quo magnisque regiis donatus
 est muneribus. Anno MDC. Hagæ
 Comitum advocatorum numero ex il-
 lastris parentis voluntate adscriptus est;
 quo factò sese felicem causarum patro-
 num præstitit, ibidemque & breves notas
 ad Jus Justinianeum, & annales de rebus
 Belgicis, & multa alia scripsit. Anno
 MDCVII. amplissimum munus *advoca-
 cati fisci* ab ordinibus Bataviæ ipsi defe-
 rebatur; & sex annis post fortune ipsius
 hoc additum fuit, ut civitatis Rotterda-
 mensis *synodica* fieret cum maximo o-
 mnium bonorum gaudio. Anno
 MDCXIII. mittebatur in Angliam, ut
 in regia Jacobi I. aula controversiæ illæ
 solitæ, quæ Batavis cum Anglis de com-
 mercii cum Indis colendis adhuc inter-
 cederant, ipsius opera componeren-
 tur. Postea vero, quatenus nimium

erga Arminianos amorem palam ostenderat, in custodiam publicam in arce Loevenstein conjectus est, in qua integrum fere biennium optimos libros legendo transegit. Postquam per singularem uxoris suae astutiam custodia liberatus erat, & Lutetiam Parisiorum pervenerat, ad intimam Wilhelmi du Vair, regii sigilli custodis, accessit familiaritatem, ibidemque illustris *Nicolas Claudii Peirescii*, amplissimi senatoris Aqueensis, qui cum sapienter Parisiis inviseret consueverat, summo favore fruebatur, cujus etiam exhortationibus permotus egregium illud de jure belli & pacis opus conscripsit. Gloriam illius, quam sibi isto labore peperit, invidabat Richelzeus. Hujus itaque ut effugeret invidiam, in Bataviam se contulit. Cum vero plurimorum odium implacabile Amstelodami experiretur, Hamburgum proficisci constituebat; ubi sibi summos viros conciliavit. Post mortem Gustavo Adolpho, inclidi Svecorum Gothorumque regis, Axelius Oxenstirnius, regni svedici Cancellarius, nomine reginae Christinae, quae nondum ad tutelam suam pervenerat, Grotio id muneris de-

B

tu.

tulit, ut legationem susciperet & in regia aula Parisiensi Svedici regni commodis consuleret. Quoniam vero Suedi ex ejus legatione parum utilitatis percipiebant, siquidem ille Parisiis, rebus Svedorum neglectis, plurimum temporis libros scribendo regiamque bibliothecam perscrutando transigebat; in Sueciam revocatus a regina Christina, magnis muneribus donatus est. Postquam ab ea dimissus erat, Hamburgum & inde in patriam proficisci meditabatur, sed in medio navis cursu ab impetuosis turbidi maris fluctibus huc illuc jactatus, & denique in oras Mecklenburgicas delatus est. Cum Rostochium pervenisset, in gravissimum eumque letiferum morbum incidit, & quoniam vitam suam produci haud posse praevidit, coram D. Joanne Quistorpio, celeberrimo olim theologo, quem ad secessu jusit, maxime orthodoxam fidei confessionem edidit, & pie ex hac miserissima vita decessit die XVIII. Augusti anni MDC XLV.

§. III.
Tres Hugonis Grotii libri *de jure belli ac pacis* primum prodierunt Parisiis
anno

anno MDC XXV. quibus *juris gentium* titulum antea præscribere constituerat; id quod elucet ex epistola ejusdem septuagesima octava, cui hæc inseruit verba: *interim non otior, sed in illo de jure gentium opere perga.* Licet opus suum integrarum gentium controversiis adcommodaverit, rem tamen omnem ita perfecutus est, ut ex humani generis naturæ contemplatione certa constitueret principia, ac deinceps ex his reliqua derivaret, & multa proferret, quæ ad jus naturæ universum spectant. Neque, si Jo. Adamo Osiandro (p) adsentiri velis, titulus librorum Grotii est incongruus, cum hic, omnia juris naturæ & gentium præcepta ad statum vel belli vel pacis revocari posse, adfirmet. Quid? quod multi statuunt, cum ideo libros suos *de jure belli & pacis* inscripserit, ut viri illustres & in magnorum Principum aulis viventes illos eo libentius versarent atque perlegerent.

§. IV.

In ipso opere, ne Scholasticos penitus de pristina dignitate dejicere videretur

B 2

tur

(p) videntur hujus observationes in Hug. Grotii prolegomena,

tur ideoque nimis grave odium in se conflaret, doctrinam Scholasticorum *de actibus per se honestis ac turpibus*, nec non *de convenientia cum sanctitate divina*, itemque *de jure gentium voluntario universali* quidem retinuit; veruntamen in plerisque ab iisdem dissentire eorumque auctoritatem imminuere non dubitavit: quo factum, ut Romæ ab *inquisitionis*, ut vocatur, officio dura hæretici nota ei fuerit inulta. *Custodiam societatis* pro fonte seu primo principio juris naturalis adsumpsit, & officio hominum erga homines gentiumque erga gentes inde derivavit; id quod ipse in *prolegomenis* egregio huic operi præmissis luculenter admodum declaravit.

§. V.

Ufus est conciso & rebus exprimendis admodum convenienti dicendi genere: ab incunte enim pueritia humanioribus litteris & elegantiori præsertim latinitati sedulam navavit operam. Veterum plerumque scriptorum ipsa verba adduxit; id quod ipsi a multis vitio vertitur: at minus recte, mea quidem sententia. Nam licet negari nequeat, illum antiquorum auctorum verba allegando

gando sua cogitata haud raro reddidisse paullo obscuriora ; diligenter tamen considerandum esse censeo, quod Grotius & saeculi, in quo vivere ipsi contigit, mores secutus sit, & hoc ipso illorum obrectationibus obviam ire voluerit, quos sibi novaturiendi pruritum objecturos esse animo praeviderat,

§. VI.

Variae exstant Grotiani operis editiones, sed haec reliquis palmam praeripiunt: illa, quae Amstelodami & cum ipsius Grotii adnotationibus & cum *Joannis Friderici Gronovii* animadversionibus anno MDCCII. sumptibus Wetstenii prodit: ea, quae ibidem apud eundem anno MDCCXX. foras data est, cui etiam *Joanne Barbeyrac*, jurisconsultus Groeningensis longe clarissimus, aliquot notulas adjunxit; illa, cui *Joannes Christophorus Bescmannus* notas variorum commentatorum, in compendium redactas, subjecit, quaeque Francofurti ad Viadrum anno MDCXCIX. lucem vidit: & denique illa, quae cum animadversionibus *Guilielmi van der Muelen* Ultrajecti anno MDCCIV. prodit, & tribus tomis in folio, ut ajunt, comprehensa est.

§. VII.

Nunc ut & vitia & naves Grotii recenseam, ordinis ratio exigit. In negotio religionis admodum lubricus fuit Grotius. Nam primum *Arminianorum* doctrinis, quæ tum divulgari cœptæ fuerant, assensum præbuit, easque defendit: quæ res ipsi, ut supra dixi, damno fuit haud exiguo. Deinde *Socinianorum* dogmatibus favere cœpit; id quod commentarii ejus in vetus & Novum Testamentum aperte maxime commonstrant. Præterea in quibusdam ad Pontificibus sententias accessit (9) Denique multa quoque Veteris Testamenti dicta, quæ solum Christum salvatorem nostrum respiciunt, in perversum rapit sensum, & sæpe cum Judæis amice conspirat; id quod etiam adparet ex ejusdem commentario in vaticinium *Je-
saïæ.*

(9) Quidam existimant, illum hoc fecisse eum in finem, ut purpuram & galерum Cardinalitium ipsi deferre non dubitarent Pontificii. Dum docuit, in sacris litteris non *præcepta* solum proponi, verum etiam *consilia*, & illos, qui secundum hæc actiones suas dirigerent, præmium *mereri*; Pontificiorum doctrinam *de operibus supererogationis* haud obscure adprobavit.

saia. Hujusmodi errores haud raro in opere de jure belli & pacis, ceteroquin longe mobilissimo, inveniuntur. Nec in philosophicis ab omni errore fuit immunis. Nam primo ex consensu gentium morationum *sus gentium* partim derivavit: denique statuit *bella punitiva* inter gentes. (*) Reliquos errores lubens praeterco.

§. VIII.

Ad eos accedo, qui separatim commentarios in Grötianum opus scripserunt; qui tamen diversa ratione labore suo perfuncti sunt. Statim post Hugonis Grotii obitum *Joannem a Felder* nimis Aristotelis Scholasticorumque amor coepduxit, ut magna cum vehementia grotianos libros impugnaret, eosque confutandos sibi sumeret. Quamprimum vero hujus *animadversiones* prodierant, *Theodorus Graswinckelius*, vir singularis eruditionis laude conspicuus, Fel-

B 4 deno

(*) Quamvis gentem esse sui juris, & eadem gentes sibi invicem aequales esse, quod nulli genti imperium in aliam competat, liquido ostendit *Jetus illustris Mich. Henr. Grynnerus princip. J. N. p. m. 249. seqq.*

deno peculiarem librum opposuit, in quo & Grotium defendit & Feldeni nimium erga Scholasticos amorem acerrime perstrinxit. Feldenus certe ad meliorem juris naturalis culturam nihil contulit, nec veritatis studio adductus ad scribendum accessit. Anno M DC LIII. Feldeni adnotationes Helmstadii prodierunt, quos sequenti anno Grotii defensio a Graswinckello confecta insecuta est.

§. IX.

Joannes Henricus Barlerus primus fuit, qui Grotianum opus commentario illustrare studuit. Hic judicii, quoad scribendum attulit, *ἀριβταία* in eo potissimum prodit, ac demonstravit, quod veritatem dictorum Grotii, pro interiori, qua is pollebat, historiarum cognitione, veterum factis illustravit, & selectas aliquod dissertationes omni elegantia ornatas, de peculiaribus iisque gravioribus juris naturalis capitibus, commentario suo, anno M DC LXIII edito, adjunxit. Verum librum primum Grotii solum, & septem priora libri secundi capita, erudito suo commentario explicuit: quo minus enim ad reliqua perrexit, morte praecepit.

fuit . . . *Joannis Tesmari & Ulrichi Obrechtii*
 (f) commentarii, qui conjunctim editi
 sunt, non magni aestimantur. Quæ *Hen-*
ricus Henninges, *Jo. Georgius Simon*; &
Valentinus Velthemius, in Grotii libros
 scribserunt, ea ponderanda sunt: ex di-
 versis eorum institutis. Henninges in de-
 fendendis Grotii sententiis pertinacem
 passim ostendit operam, ejusque princi-
 pia cum aliorum dogmatibus conciliare
 studuit. Simon partim ex jure civili dicta
 Grotii confirmat, eademque partim con-
 futat. Velthemius in sua *ad libros Gro-*
tii introductione Scholasticorum tricus ni-
 mium indulgit. *Jo. Adamus Osiander &*
Jo. Wolfgangus Jagerus, Theologi quon-
 dam Tübingenses (t) sat verbosæ ad-
 notationes in Grotium scripserunt: hi
B 5
verò

(f) hujus commentarius, quem auditori-
 bus suis in academia Argentoratensi in
 calamum dictaverat, invito & inscio
 auctore adnotationibus Tesmari adjectus
 est.

(t) *Osiandri* observationes eruditus orbis
 anno M DC LXXI. primum vidit; *Jageri*
 adnotationes anno M DCC X. prodi-
 erunt. Uterque in lectione Scholastico-
 rum egregie versatus fuit.

vero Theologicis potissimum observationes conscripserunt, omnesque minutias in opere Grotii occurrentes, quæ orthodoxiæ damnum adferre possunt, sub acriorem censuram vocarunt: Palmam his vere omnibus præripuerunt *Caspar Zieglerus*, jurisconsultus olim Wittembergensis, & *Jo. Georgius Kulpisius*, Giflensis academici eximium quondam ornamentum: quorum virosum præclara merita nemo ignorat, qui solidiori eruditioni justum statuit pretium. Ziegleri *animadversiones in libros Grotii de jure belli & pacis*, anno MDC LXVI. foras datæ, breves quidem sunt, at accuratæ atque eruditæ: jus civile magnam partem respiciunt, magnam etiam partem argumenta ex jure naturali petita exhibent. Kulpisii *collegium Grotianum*, anno MDC LXXII. editum, & ob elegantiam, & ob brevitatem cum summa perspicuitate conjunctam, doctissimorum virorum adplausum promeruit. In *analectis juris naturæ & gentium* jurisconsulti illustris & longe celeberrimi, *Jo. Baptistæ Wernheri*, comparent etiam breves at longe præstantissimæ *in Grotium adnotationes*.

§. X. Jam ad illos me ordo adducit, qui Grotii libros in *compendium* redigere studuerunt, & Primus fuit *Guilielmus Gratius*, Hogonis frater, vir Romanarum antiquitatum urisque civilis peritissimus; hic scripsit *enchiridion de Principiis juris naturalis*, quod epitomen majoris operis fratris sui esse voluit (u); verum doctorum virorum votis non satisfecit. Deinde *Joannes Schefferus*, vir celebratissimus, in ulum & commodum *Gustavi Adolphi Comitis de la Gardie*, cujus studia tum magna tum gloria moderabatur, succinctis & exquisitis thesibus universum Grotii opus complexus est; quæ deinceps sub *Grotii enucleati* (x) titulo typis excusæ sunt. Hunc secutus est *Philippus Reinhardus Votriarius*, vir celeberrimus, qui *institutiones juris naturæ & gentium ad methodum Hogonis Grotii conscriptas* anno MDCXCII. in lucem emisit.

(u) Hoc enchiridion commentarium scripsit Jo. Jac. Müllerus, Jenensis academix quondam professor.

(x) Hunc librum denuq̄ cum erudita præfatione paucis abhinc annis edidit celeberrimus *Christ. Gottl. Schwarzius*.

fit. Schefferi compendium ab eruditissimis perspicacissimoque judicio potentibus viris magno cum adplausu exceptum est: & Virriarii institutiones a plerisque magni æstimantur. Denique *Joannes Paulinus Olivekrans*, potentissimi Svedorum regis quondam intimus status ad-minister, ad usus suos privatos Grotii libros in succinctas *tabulas* redegit, quas *Simon Henricus Musæus* anno MDCXC. Kylonii, non invito perillustri auctore, typis excudendas curavit.

CAP. IV.

DE

*Joannis Seldeni Jure Nat.
& Gent.*

§. I.

EX eo tempore, quo inter Grotium, & Joannem Seldenum, Anglum, de *mari libero & clauso* (y) disceptatum fuit, laudis

(y) Cum ineunte sæculo XVII. Belgæ, reluctantibus Hispanis, libertatem commercia cum Indis colendi sibi vindicarent, Grotius in peculiari libro, cui *maris liberi* titulum præscripsit, liberam ad In-

laudis inter hos magna fuit emulatio. Ne itaque Seldenus Hugoni Grotio, qui tam ob libros de jure belli & pacis eximiam gloriam consecutus erat, ulla in recederet; ipse profus nova ratione de juris naturalis studio bene mereri studuit, in *jure natura & gentium juxta disciplinam Hebræorum*, quod opus anno MDCXL. in folio, ut ajunt, Londini primum prodit. *Joannes Seldenus* (2) tantæ eruditionis laude floruit, ut a plerisque *magnus dictator doctrine nationis Anglicanæ* dictus fuerit: nam & theologiæ & jurisprudentiæ tam peritus fuit, quam

fere

Indos navigationem adseruit. *Joannes Seldenus* vero in libello *de mari clauso* contrariam defendere studuit sententiam; fortasse quia Anglorum interesse ratus est, si Belgarum commercia angustiioribus circumscriberentur limitibus. Confer summe reverendi *Jo. Fr. Buddæi* hist. jur. nat. §. 57. & illustris *Mich. Henn. Gribneri* princip. jur. nat. p. m. 258. sq.

(2) Natus est Seldenus anno 1584. Salvingtonii. Omnium librorum, quos possidebat, titulis hæc verba adscripsit: *περὶ παντός, καὶ ἐλευθερίαν*. Vita defunctus est anno 1654. ultimo Novembris die.

qui maxime; & in arte critica reliquis
 fore omnibus antecelluit, omnes certe
 in cognitione antiquitatum Hebraica-
 rum superavit. Ex quibus omnibus co-
 gnoscet, Sekdenum fuisse omnibus sub-
 sidiis instructum ad ejusmodi opus per-
 ficiendum.

§. II.

Nimirum ea congerere constituit, quæ
 Hebræorum magistri de jure naturæ olim
 tradiderunt. Celebriâ illa *septem Noa-
 çbidarum præcepta* (a) fundamenti loco
 po-

(a) Præcepta, quæ hoc nomine insignire
 solent eruditi, sunt sequentia: 1. de cul-
 tu extraneo. 2. de benedictione nominis di-
 vini. 3. de homicidio. 4. de revelatione sur-
 pitudinum seu evitauda scortatione 5. de
 furto & rapina. 6. de regimine forensi. 7. de
 non comedendo membro animalis viventis.
 Hæc summam juris divini complecti di-
 cuntur prout Noacho illud innotuit. Sex
 priora Adamo a Deo data fuisse conten-
 dunt Hebræi, septimum vero Noacho da-
 tum. Multi existimant, hanc traditio-
 nem omni prorsus fundamento destitui;
 at in alia omnia abit celeberrimus J. F.
 Buddens in *Hist. Eccles. V. Test.* Tom. I. p.
 194. sq. contra quem tamen verbose di-
 sputat

posuit, & omnia jurisprudentia naturalis capita in illa resolvit. Ubique demonstravit, se esse virum stupendam lectionis: verum quoniam is nimiam cognitionis variarum scientiarum consecratione judicii vim obtulerat, bonus ordo & excerpta perspicuitas in hoc libro desiderantur.

§. III.

Hoc Seldeni scriptum non potest esse loci plenioris & omnibus hominibus infervituri systematis. Nam primo eidem non prae-misit prologomena de principiis actionum humanarum, de moralitate actionum ejusque origine. Deinde nihil in eo tradidit de officiis in sermone observandis, de origine societatum primarum, de origine imperii civilis; neque de pactis atque contractibus exposuit. Præterea (b) septem Noachidarum præcepta pro primo juris naturalis principio adsumpsit, cum tamen hæc

sputat clarissimus *Christ. August. Heumannus* in *actis philosophorum*.

(b) Vid. *Jo. Seldeni* lib. I. *de Jur. Nat. & Gent.* cap. 10.

hec non possint esse loco (c) principia
adequata: neque eorum necessariam cum
humana natura convenientiam ostendit;
quid? quod eorum origo & *de Scriptis* in-
certa est, obscura & multis objectioni-
bus obnoxia. Denique valde erravit,
dum effata Rabbidorum, pro legibus na-
tura venditavit.

§. IV.

Inter ea gratias illi debemus, & etiam
habebimus, quod veterum Hebræorum
praxin forenses perspicue in hoc opere
explicuit: quo ipso ad uberiores an-
tiquitatum Hebræicarum cognitionem
multum profecto contulit. Summe re-
verendus & celeberrimus *Jo. Franciscus*
Buddæus suavis *Samuelis Stryckii*, juriscon-
sulti quondam perillustris, elegantissi-
mam *Synopsin juris naturæ & gentium se-*
cundum doctrinam Hebræorum Seldeni o-
pere collegit, eamque *Vitriarii institutio-*
nibus J. N. & G. adjunxit: cujus lectio
omnibus commendatur merito.

CAP.

(c) Non enim omnia officia lege naturæ præ-
cepta ex iis possunt derivari.

CAP. VII.

DE

Thomæ Hobbesii libro de civitate.

§. I.

Relicto Seldeno ad *Thomam Hobbes* seu *Hobbesium* accedo. Hic anno MDLXXXVIII. Malmesburii in Anglia natus est, fuitque filius ministri verbi divini. Nondum egressus erat annum ætatis suæ decimum quintum, cum a parente in Oxoniensem academiam mitteretur; ubi per integrum quinquennium philosophiæ Aristotelico-Scholasticæ & literaturæ Græcæ sedulam navavit operam. Mox singularis eruditionis laude florere cœpit; ita, ut maximi viri filios suos institutioni & fidei ipsius committerent. In Gallia doctissimos viros, Marinum Mersennum, Petrum Gassendum, & alios sibi conciliavit, ex quorum litteris ac sermonibus multa didicit. Cum Britanni nefarios motus & in Scotia & in Anglia adversus Carolum I. magnæ Britanniæ Regem excitarent, & præsertim in novo illo *Ordinum Angliæ conventu*, qui anno MDCXI. mense No-

C

vem-

vembri initium cepit, illud erupisset, quod pridem in animis populi rebellis delituerat; Hobbesius Lutetiam Parisiorum sese contulit, ubi etiam regis filium & Britanniae legitimum heredum Carolum II. mathematicas doctrinas docuit. Parisiis scripsit librum suum *de cive*, quem anno MDC XLII. foras dedit. (d) In hoc libro doctrinas suas omnes eo potissimum direxit ut rebellibus civibus suis periculum status libertatis poneret ante oculos, eosque ad obedientiam legitimo regi praestandam adgeret, & tandem ut commodum ex imperio monarchico ad subjectos cives redundans illis ostenderet.

§. II.

In hoc libro, si solam methodum docendi consideres, omnia coherent, & demonstrationes in accuratissima rationum serie sese excipiunt. Verum si res ipsas, quas pertractavit, respicias, multos errores in eo deprehendes. Primo enim

(d) Elegans quoque est editio Amstelodamensis, quae anno 1647. prodit. *Samuel Sorbierius*, Gallus Hobbesio amicissimus, hunc librum in Gallicam linguam trans-

fallum est, quod fundamenti loco posuit; nimirum, *statum naturalem esse bellum omnium contra omnes*, & extra rempublicam cuilibet quodlibet esse licitum. (r) Deinde sine fundamento adserit, *ante pacta jus esse nullum*. Præterea a veritatis tramite aberrat, dum adfirmare audet, *omnem legem esse disjunctivam*. Porro pessime philosophatus est, dum religionem arbitrio regnum subjecit & imperantibus imperium in conscientias civium concessit; id quod in tertia libri parte potissimum fecit. Accedit, quod, dum pius in regem videri voluit, plangitur injurius in cives fuit; quia eos prorsus servili conditioni addicere studuit; id quod ex altera libri parte adparet. Denique atheismum, quo infectus erat, nimis aperte in hoc libro prodidit, dum scripsit, *non omnes homines Dei existentiam ex lumine natura cognoscere*; & dum confessus est, *se diu quasi visse legem naturalem*.

C 2

(r) Nicolaus Hieron. Gundlingius, Jctus perillustis, studuit quidem sententiam Hobbesii excusare in Dissert. de *statu naturali Hobbesii*; sed considerari debent, quæ dissentient celeberrimus Mich. Henr. Gribnerus (in princip. J. N. lib. 3, cap. 2. §. 3.)

juxta quam Athei condemnari possent, sed invenisse nullam (f): sicut etiam in libro, cui *Leviathanis* titulum præscripsit, per multa dogmata atheis propria proposuit atque defendit. Confer magnifici & summe reverendi *J. F. Buddei thes. de atheismo* pag. 187. 188. sqq.

§. III.

Permultos statim Hobbesius nactus est adversarios, inter quos tamen *Richardus Cumberlandus*, *Robertus Scharrockius* & *Samuel Strimesius* eminent. *Cumberlandus*, qui anno M DCC XIX. demum mortuus & extremis temporibus gravissimo episcopi *Peterbourgiensis* munere functus est, in *disquisitione philosophica de legibus nature* Londini anno M DC LXXII. edita, acriter adversus Hobbesium pugnavit. *Scharrockii* liber *de officiis secundum jus naturale*, Oxonii anno M DC LX. foras datus est. *Strimesius* *Frankofurti ad Viadrum* typis exscribendam curavit *philosophiam moralem demonstrativam pythagoro-*
nolo-

(f) Multo aliter philosophandum esse, docent beatus *L. Jo. Hermannus ab Elsvich* in *controvers. recent. de atheismo*; & summe reverendus *D. Jo. Georg. Pritius* in *Diff. de damnis atheismi in rempublicam.*

nologie Hobbesii oppositam; quo in libro potius novum doctrinæ moralis systema ex suo ingenio exhibuit, quam dogmata Hobbesii refutavit; primum autem Strimesii principium est *amor intellectualis* seu perfectio cognitionis & voluntatis.

§. IV.

Lambertus Velthuisen, Belga, medicinæ doctor, in *disquisitione epistolica de principis justis & decori*, anno MDC LI. Amstelodami edita, Hobbesium defendere adgressus est. Eruditus hic medicus *finem omnium rerum* fundamenti loco posuit, & hunc *conservationem sui ipsius* ab omnibus exigere ostendit. Verum quia Hobbesius statuit *conservationem sui cum interitu alterius conjunctam*, quæ ex fine creaturarum deduci potest; Velthuysenius in defendendo Hobbesio operam perdidit.

CAP. VIII.

DE

Samuelis Pufendorffii meritis in jurisprudentiam naturalem.

C 3

§. I.

§. I.

Viam per Hugonem Grotium semel ab saxis & dumetis purgatam preslit *Samuel Pufendorfius*, ac residuos sēposuit ramulos, eoque ipso felicissimi juris naturæ restauratoris titulum adeptus est. Magnus hic vir anno M DC XXXI. in lucem editus est in pago Floeh, qui a Chemnicio, Misniæ oppido, haud longe abest. Pater ejus erat pastor ecclesiæ, quæ Christo ibidem colligebatur. Postquam illis doctrinis eruditus fuerat, quibus juvenilis ætas impertiri debet, in Lipsiensem sese contulit academiam; ibique multis viris doctrina illustribus usus est præceptoribus. Postea Jenam petiit; ubi ad intimam amicitiam, Erhardi Weigelii, mathematicorum quondam principis, accessit: quam tum præsertim expertus est, cum Weigelius *etbicum Euclidean* ab se confectam & manu sua scriptam ipsi donaret, & eum quidem in finem, ut ex ea depromeret pro lubitu, quæcunque vellet. Cum deinde moribus generosi adolescentis *de Coyet* præfectus, ejusque studia in academia Lugduno Batava moderari jussus esset, Hagæ Comitum
ele-

elementa jurisprudentiæ universalis (g) ab se conscripta typis excudenda curavit, eaque Carolo Ludovico, comiti Palatino Rheni & S. R. I. Electori, Principi longe doctissimo, dedicavit; a quo tantum remunerationis reportavit, ut anno MDCLXI. munus ordinarii juris naturalis professoris in academia Heidelbergensi ipsi demandaretur. Anno MDCLXX. in recens conditam academiam Lundinensem in Scania evocabatur, ut ibi primarii professoris amplissimo munere fungeretur: nam frater ejus, Jesaias Pufendorfius, gravisimam Svedici legati provinciam magna cum gloria tum administrabat. Anno MDCLXXII. edebat magnum illud & egregium opus *de jure nature & gentium* de quo deinceps plura dicentur. Hoc opus regii regiminis consiliariis tradidit, qui etiam illud maximo cum applausu adprobabant. Quamprimum vero prodierat, *Joswamschwarzi-um*, theologiæ in Lundinensi academia professorem, virum Scholasticorum tricus nimium indulgentem, mirus

C 4

furor

(g) His multa inseruit, quæ ex Weigeli ethica Euclidea didicerat.

furor eò adduxit , ut *indicem novitatum* ex eo extraheret, eumque theologorum ordini exhiberet. Prudentiores horum falcem in hanc messem mittere volebant. Hoc autem non obstabat , quo minus Schwarzius per quendam theologum Pufendorffium apud quosdam aulae regiae proceres criminis cujusdam insimularer, iisque hunc novitatum indicem exhibendum curaret ; quo tamen conatu nihil effecit aliud , quam ut theologi Lundinenses publico edicto regio veterentur Pufendorffio molestiam adferre. Postea *Nicolaus Becmannus*, juris civilis in academia Carolina Lundinensi professor, istum novitatum indicem , in scio auctore Josua Schwarzio , in Germania typis excudendum curabat ; quod ipsi tam improspere cessit ut & *index* publice per carnificem concrematus, & ipse Becmannus ditioni regis Svedorum subjectis cedere coactus fuerit. Ne vero per istum indicem auctoritati & famae Pufendorffii quidquam detraheretur ipse Pufendorffius peculiari scripto (b) doctri-

(b) *Apologia Pufendorffii* primum, an. 1674. prodijt.

Strinas suas defendit; in quo satyrico dicendi genere usus est. Deinceps duo theologi Lipsienses, *Jo. Adamus Scherzerus & Valentinus Alberti*, contra Pufendor-
fium pugnare cœperunt. *Scherzerus* adollescentes tum Lipsiæ melioribus literis operantes ab amore Pufendorffii ejusque librorum avocare atque abstrahere studebat. *Valentinus Alberti*, qui ex statu integritatis, in quo primus homo conditus fuit (i), leges naturæ derivandas esse docuit, & scriptis & voce Pufendorffii dogmata impugnare adgressus est. Pufendorffium ejusmodi controversiis implicatum potentissimus Svedorum rex deinceps in aulam suam evocavit, ut regii historiographi munere fungeretur. Quo facto & Gustavi Adolphi, incluti illius libertatis ac tranquillitatis Germaniæ propugnatoris, & Carolii Gustavi præclara facta litterarum monumentis consignavit, memoriæque

C 5

Pro-

(i) Hoc præcipue fecit in *compendio juris nature orthodoxa theologia conformato*, Lipsiæ anno 1676. edito; de quo legantur, quæ tradit *J. F. Buddens* in *Theol. Moral. P. II. cap. II. §. 18.* Conf. celeberr. *Gottlieb Stollis* *hist. litter. P. III. cap. 2. §. 1. 3.*

prodidit. Tandem in aulam Berolinensem vocatus est; ubi & res à Friderico Guilielmo Magno, Marchione Brandenburgico ac S. R. I. Electore, gloriose gestas elegantissime descripsit, & intimi consilarii provinciam administravit. Leopoldus Magnus, gloriosissimus imperator Romano Germanicus, præ suo in viros eruditos amore, Pufendorffium etiam *liberi Baronis* titulo dignitateque ornavit. Anno M DC XCIV. Berolini pie ex hac vita decessit. Vide *Lexicon Historicum universale*, Germanica lingua conscriptum.

§. II.

Magnum opus Pufendorffii *de jura natura & gentium* postea selectis & exquisitis adnotationibus illustravit. *Ja. Nicolaus Hertius*, Giessensis olim academiae ornamentum: *Joannes Barbeyracius*, jurisconsultus Grœningensis eruditissimus, illud quoque in Gallicam linguam transtulit, & copiosas animadversiones omnium eruditionis genere refertas eidem addidit. Qui Pufendorffio vitio vertunt, quod antiquorum scriptorum verba huic operi inseruit, illi ignorant causam, qua ad hoc faciendum adductus est. Is

ni-

nimirum illam calumniam discutere voluit, qua quidam scribendi pruritus ei ideo a malevolis imputabatur, quod in *elementis jurisprudentia universalis* veterum auctorum verbis dicta sua non confirmavit. *Primum juris naturalis principium* Pufendorffius in *socialitatis* studio collocavit, & sententias aliorum, qui hac in re ab ipso dissentiebant, in *spicilegio controversiarum* (k) sub examen vocavit. Sed neminem eruditorum fugit, quid in hac Pufendorffii sententia merito desiderari possit. Officia scilicet erga alios commode ex hoc Principio derivari possunt; non æque officia erga Deum (l), neque officia hominis erga se ipsum. Verum hac de re infra in capite de *diversis juris natura principiis* pluribus verbis differemus.

§. III.

Magnum hoc opus suum Pufendorffius quoque in compendium redegit, quod hunc

(k) maxime pag. 38. sqq.

(l) Idcirco quoque officia erga DEUM in opere majori non exposuit Pufendorffius; hæc vero deinceps in minori opere explicuit, suasionem & auctoritatem regis regiminis permotus.

hunc præfert titulum : *Samuelis Pufendorffii de officio hominis & civis juxta legem naturalem libri duo*. Styli elegantia & jucundissima methodus, quæ ex majori opere elucet, in hac quoque conspiciuntur epitome. Cum tanto adplausu hic liber in Germania exceptus est, ut hodie in omnibus academiis lectiones publicæ & privatæ in eum instituuntur; quid ? quod a multis viris doctissimis præstantibus adnotationibus adhuc explicatus est. *Immanuel Weberus*, juris & historiarum in academia Giessensi longe celeberrimus, & textum auctoris accurate supplevit, & eruditas adnotationes, in quibus usum juridicum præcipue respexit, eidem subjecit, & pufendorffium contra perillustrem quondam virum, *Godofredum Guilielmum Leibnitium*, solide pariter atque modeste defendit (m). *Joannes Barbeyracius* hunc quoque librum in sermonem Gallicum transtulit, eique aliquot adnotationes subjecit (n). *Gottlieb Gerbardus Titius*, juriscon-

ful-

(m) Vide eam editionem, quæ an. 1715. lucem vedit.

(n) Hæc versio anno 1707. Amstelodami edita est.

sultus Lipsiensis celebratissimus, *observationes* suas antea separatim editas anno M DCC XV. textui Pufendorffii adjungendas curavit. *Immanuel Præleus* in suis ad Pufendorffii librum adnotationibus, lingua Germanica conscriptis, & auctoris verba explicuit, & ab ejus interdum recessit sententiis (o). *Andreas Adamus Hoebstetterus*, philosophus quondam & theologus Tübingensis clarissimus, in *collegio Pufendorffiano super libris duobus de officio hominis & civis* (p) & verba Pufendorffii explicuit, & primas simul lineas duxit, quibus *theologia moralis* superstrui potest: nam sapissime revelatæ theologiæ principii usus est in stabiliendis confirmandisque jurisprudentiæ naturalis præceptis. Celeberrimi jure consulti *Jo. Baltaasaris Wernberi* notæ in compendium Pufendorffii existant in ejusdem *analectis juris naturæ & gentium*. *Gottlieb Samuel Treulerus*, doctis-

(o) Hæ prodierunt Lipsiæ anno 1709. Quibus doctissimus auctor etiam suum naturalis compendium adjunxit.

(p) Prodiit Tubingæ an. 1710. 4. Præmissa est dissertatio proœmialis, quæ historiam philosophiæ moralis enarrat.

ctissimus atque clarissimus in Helmstadiensi academia philosophiæ moralis atque civilis Professor, hoc Pufendorffii compendium sat verbosè etiam illustravit commendariis (q), quibus præcique recentiora perillustris Christiani Thomasi dogmata cum doctrinis Pufendorffii contulit, & discrimen inter *regulas pii, honesti, justi & decori admodum accurate*, ex mente Thomasi, observavit. Dieterici Hermanni Kemmerichii, jureconsulti doctissimi, *Pufendorffius enucleatus* (r), quo in libro Pufendorffii libellum in breves easque perspicuas theses redigit; & doctrinas Pufendorffii continet, & primas lineas *juris publici universalis & juris gentium* exhibet. Vir celeberrimus, Jo. Jacobus Lehmannus anno MDCXXI. Pufendorffii libros duos de officio hominis & civis copiosis suis observationibus præclare illustratos foras dedit; in quibus tamen sæpe ab auctore dissensit, præsertim quoad doctrinam de primo juris naturæ principio: Lehmannus enim *naturam & finem rerum*

Pri-

(q) Anno 1717. edit. Lipsiæ & Wolfenbutæ
celli.

(r) Editus est Lipsiæ an. 1716.

primi principii loco posuit. Quae de se
infra pluribus dicitur.

§. IV.

Multi præterea, qui postero tempore
nova jurisprudentiæ naturalis ediderunt
compendia atque Systemata, ductum ce-
lebratissimi Pufendorffii secuti sunt; id
quod ex sequentibus capitibus adpare-
bit clarius. Hoc epilogi loco adjicio,
non semper magnum hunc virum *Ethi-*
cæ atque *Politici* satis accurate a jure
naturæ distinxisse.

CAP. IX.

DE

*Meritis Christiani Thomasi in
juris naturæ studio.*

§. I.

Celebratissimum illum virum, de quo
in præcedenti capite dictum est, non
solum defendit, verum etiam illius dog-
mata explicuit & auxit *Christianus Tho-*
masius, clarissimi olim in academia Lip-
sienfi eloquentiæ professoris Jacobi Tho-
masii filius, hodie potentissimi Borussor-
um regis consiliarius intimus, academiæ
Hal-

Hallensis director & juris in eadem professor primarius. Hic & Scholasticorum dogmata rejecit, & jus naturæ non ex integritatis statu derivandum esse docuit; e contrario ad ductum Pufendorffii ex studio socialitatis præcepta jurisprudentiæ rationalis derivavit. Idque fecit in *institutionibus jurisprudentiæ diviniæ* (f): in quibus simul ostendit, quæ ex illo, quod Pufendorffius posuerat, principio derivari possent; ea vero ad jus naturæ pertinere intrepide negavit, quæ inde derivari non possent. Præterea accuratorem, quam antea factum erat, *legum divinarum positivarum universalium* explicationem dedit eruditis; quas præsertim in rebus matrimonialibus respiciendas docuit (t). Contra acerrimum Puf-

(f) Hæ primum prodierunt Lipsiæ anno 1688. in 8. & anno 1694. cum additamenti iterum typis exscriptæ sunt. In Germanicam quoque linguam translatae sunt. Versio Germanica cum *B. D. E. phraimi Gerhardi* præfatione an. 1709. Halæ in 4. foras data est.

(t) conf. celeberrimi *J. F. Buddoi Hist. jur. nat. S. 41. 42. p. m. 54.* & *Jacobi Friederici Reimmanni* introduct. ad *hist. liter. volum. VI. p. 43. seqq.*

Pufendorffii adversarium *Valentinum Alberti* sapissime, data occasione, disputavit. Cum *Jo. Ludovico Praschio*, jureconsulto elegantiorum litterarum peritissimo, qui ex *disciplina Christianorum* jus naturæ derivari debere contendit (*), gravis deinde ipsi intercesit controversia. Denique Ethicam sollicitè à jure naturæ distinxit. Hac ratione Thomasius magnam gloriam in republica litteraria adeptus est.

§. II.

Ab hanc jurisprudentiæ divinæ institutionum schemate postea recessit Thomasius, & in *fundamentis juris naturæ & gentium*, Halæ anno MDCCV. editis, philosophiæ morali plane novam induxit faciem. In his enim regulas *pietatis* à præceptis *bonesti, decori & justitiae* discernere studuit, & ita quidem, ut doctrinam de officiis erga Deum adpellaret regulas *pii*, ut doctrinam de officiis hominis erga se ipsum vocaret regulas *bonesti*; ut doctrinam de illis officiis erga alios, ad quæ cogi non possumus quæque ceteroquin *officia humanitatis* adpellare consue-

D

ve.

(*) in commentatione *de lege caritatis*.

verunt philosophi, vocaret regulas *decori naturalis*: & tandem ut doctrinam de illis officiis erga alios, ad quæ quis cogi potest quæque salva tranquillitate externa omitti non possunt, adpellaret præcepta *justi* strictè sic dicti. Pium seu doctrinam de religione & pietate philosophica ad *theologiam naturalem* pertinere contendit. *Honestum* seu doctrinam erga nosmetipsos ad *ethicam* spectare adseruit. Solum *justum strictè sic dictum* nomine juris naturalis insigniendum esse adfirmat. Multi, qui novam hanc officiorum divisionem impugnarunt, mentem Thomasi minus rectè perceperunt; multi ex adverso solidis & veris rationibus usi sunt in hac officiorum distinctione confutanda, quos inter celeberrimus *Adamus Fridericus Glasfy* primum præcipuumque locum suo obtinet merito. Thomasius certe novas has voces, quas forte novaturiendi studio adductus effinxit, potuisset omittere, & orbis litteratus iisdem quam facillime potuisset carere; quid? quod ethicam cum jure naturæ penitus commiscuit, dum officia hominis erga seipsum ad ethicam pertinere adseruit. Confer antea laudati D.

Ada-

Adami. Friderici Glassey, viri longe doctissimi; Vermunfft- und Vælcker. Recht pag. 33. seqq. & alibi.

§. III.

Hæc recentiora Thomasi dogmata postea amplexi sunt beatus *Ephraïmus Gerbardus*; & doctissimus *Joannes Laurentius Fleischnus*, hodie juris in Academia Hallensi doctor ordinarius & quidam alii. *Gerbardus* anno M DCC XII. Jenæ foras dedit *delineationem juris naturalis*, eique adjunxit *fundamenta generalia doctrine de decora*. Hoc in libro pleraque quidem recentiora Thomasi placita defendit, verumtamen cum aliqua libertate ab eo interdum dissentiendi, qua se eclecticum fuisse ostendit; præterea methodo jucunda & vere philosophica usus est; & in adpendice *decorum naturale a civili decoro* discrevit. Dum leges divinas proprie sic dictas esse negavit, aperte maxime ostendit, se etiam errores Thomasi interdum pro veritatibus fuisse amplexum. Clarissimus *Fleischnus* in *institutionibus juris nature & gentium*, quas paucis abhinc annis edidit, publice monstravit, se esse perillustri Thomasi dif-

discipulum, seque amare recentiora illius principia; id quod ex singulis fere commemorati libri paginis elucet. *Nicolaus Pragemanns*, clarissimus utriusque juris doctor, qui quatuor abhinc annis pie mortuus est, in *juris prudentia naturali* Jenæ M DCCXX, edita ad modum Thomasi discrimen inter regulas *pii, honesti, decori & justis* observavit. Idem discrimen placuit celeberrimo viro *Jacobo Gabrieli Wolffio*; qui tamen in *institutionibus jurisprudentiæ naturalis* anno M DCCXX. Halæ editis hanc eruditionis solidioris partem etiam secundam regulas *prudentiæ* consideravit, & in aliis quoque a perillustri Thomasio dissentire non dubitavit.

§. IV.

Quod si tamen quis hæc recentiora Thomasi principia amaverit, illi *B. D. Gerardi* compendium maxime placebit. Ego Thomasi institutiones jurisprudentiæ divinæ præfero fundamentis juris naturæ & gentium, & illas omnibus jurisprudentiæ rationalis cultoribus commendare non dubito.

§. V.

Denique idem celebratissimus, Tho-
ma:

masius ideo præclare de hac nobilissima eruditionis parte méritus est, quod in *jurisprudencia judiciali* aliquot abhinc annis edita, luculentè admodum com- monstravit, quomodo præceptis juris naturæ uti possimus in *controversis Gen- tium* dijudicandis; quo ipso simul in- signem studii juris naturalis utilitatem omnibus ante oculos posuit.

C A P. X.

DE

*Quatuor clarissimis J. N. scri-
ptoribus, Hertio, Buddeo,
Beyero & Wernhero.*

§. I.

JAM ad quatuor viros ordo me ducit, quorum nomina jamdudum immor- talitati commendata sunt, & qui optime de republica litteraria merita sunt. Pri- mus *Johannes Nicolaus Hertius*, jurium in academia Giessensi olim professor erudi- tissimus. Hic in *elementis jurispruden- tiæ universalis* (x) eorumque parte pri- ma, de officiis hominum, ad quæ sana ra- tione obligantur, accurate exposuit. Pu-

D 3 fen-

(x) Exstant in *opusculis* ejus, anno 1700. in 4, conjunctim editis.

fendorffii præsertim ductum secutus, in altera vero parte *padiam juris publici universalis* exhibuit, atque in originem rerum publicarum diligenter inquisivit, & officia eorum, qui intra rempublicam vivunt, eleganter explicuit.

§. II.

Proximus ab Hertio est *Joannes Franciscus Buddeus* (y), theologiæ primarius hodie in Jenensi academia professor, hujusque academici summum ornamentum. Hic in altera *philosophiæ practica* parte & jus naturæ & jus gentium mira perspicuitate & concinna brevitate explanavit. In jurisprudentia rationali exponenda has tres propositiones *principiorum* (z) loco posuit: *Deum cole, temperanter vive, & socialiter vive*; ratus, illos omnes frustra se torquere, qui unum aliquod principium quærunt, quod omnia officiorum genera ab se complectatur. Deinde in

se.

(y) Hujus vitam enarravit *Barthol. Christianus Richardus* in *notitia Professorum Jenensium*.

(z) anno 1696. Halæ habuit dissertationem *de rationali amore sui ipsius* J. N. principio.

selectis juris natura & gentium (a) præter historiam hujus philosophiæ sanioris partis, exhibuit varias dissertationes huic pertinentes omnique elegantiæ refertas. Ubique magnus hic vir monstravit, se in lectione & veterum scriptorum & recentiorum auctorum, nominatim Grotii atque Pufendorffii, Thomasi & Hertii egregie esse versatum.

§. III.

Tertius scriptor ex iis, qui nunc laudandi sunt, est *Georgius Bayeras*, pandectarum olim in Wittembergensi academia professor, qui anno M DCC XIV. diem supremum obiit (b). Hic in *delimitatione juris divini naturalis & positivi universalis*; in qua Pufendorffii atque priora Thomasi dogmata maxime amplexus est, methodum vere philosophicam adhibuit, & officia hominum, prout ex sanæ rationis principiis innotescunt, ita explicuit, ut merito eorum numero adscribendus sit, qui scriptis suis hanc eruditionis partem egregie illustrarunt.

D. 4.

§. IV.

(a) Prodiit Hætz Magdeburgicæ anno 1704. & anno 1717. in 8.

(b) Vitam hujus enarravit celeberrimus *Gottlieb Stollner* in *hist. littor. P. III. c. 2. §. 71*

Quartus est *Jo. Balthasar Wernberus* hodie potentissimi Polonorum regis & Elect. Saxon. a consiliis aulae atque justitiae & primarius jurium in academia Wittembergensi professor. Hic in *positionibus ad usum J. N. & Gentium, seu elementis J. N. & G.* quatuor abhinc annis denuo typis exscriptis, Pufendorfium quidem maxime (c) secutus est; satis tamen aperte ostendit, se electricam philosophandi rationem adamare. Brevitatis in hoc libro studiosus fuit; at paucis multa dixit. Edidit quoque anno M DCC XXI. *dissertationes* suas, quibus peculiariter *J. Nat.* capita egregie explanavit, & in quibus haud raro a Pufendorffio atque ab aliis dissentit. Illi certe commodis suis quam optime consulunt, qui has dissertationes ea, qua par est, ratione perlegunt, easque cum celeberrimi hujus viri libro antea laudato diligenter conferunt.

C A P.

(c) Hoc praecipue elucet ex illustri Wernberii duabus dissertationibus *de genuina methodo leges naturales investigandi*; in quibus *vitam socialem J. N. principium esse*, admodum verbose evincere studuit.

C A P. XI.

DE

*Scriptis Cocceji, Kestneri, Titii
atque Rechenbergii huc
pertinentibus.*

§. I.

Celeberrimus *Samuel de Cocceji* anno
M DC XCIX. Francofurti ad Via-
drum sub præsidio perillustri parentis
sui *Henrici de Cocceji*, potentissimi Borus-
forum regis consilarii intimi & jurium
in academia Francofurtensi professoris
celebratissimi, dissertationem publicam
habuit *de voluntate Dei J. N. principio
unico, vero & adequato*. Idem perillu-
stris *Henricus Coccejus* jam multis an-
nis ante docuerat in privatis scholis, in
quibus *Grotii* libros tres de jure belli &
pacis explanaverat: idque tanto cum
adplausu exceperat *Cocceji* discipulus
longe clarissimus *Henricus Ernestus Kest-
nerus*, ut in suo *J. N. compendio Cocceja-
num principium fundamenti loco po-
suerit* (d). Quamprimum illa disserta-

D 5

tio

(d) Idcirco commemoratus liber hunc præ-
fert titulum: *jus natura & gentium, ex
ipsis fontibus ad doctrinam Grotii, Pasendorfi
& Coc-*

tio typis excusa erat, celeberrimo Coccejo complures viri docti sese opposuerunt, nominatim *Jo. Nic. Hertius* & celeberrimus *Jacobus Fridericus Ludovici*: ille in dissertatione *de socialitate primo J. N. principio*, hic in *delineatione historiae juris divini naturalis* (e). Hac re Samuel Coccejus eo adductus est, ut anno M DCC II. commentationem suam denovo in lucem ederet, & in altera ejus parte suam sententiam contra adversariorum objectiones pluribus verbis defenderet. Confer summe referendi *J. F. Buddei histor. J. N. §. XLVII.* Celeberrimus quoque *Kestnerus* an. M DCC V. suum *J. N. & Gent. compendium* iterum typis exscribendum curavit, & nunquam sententiam suam mutavit.

§. II.

Gottlieb Gerhardus Titius, philosophus & jureconsultus etiam post mortem longe clarissimus, nucleum omnium doctrinarum ad jus naturæ pertinentium concinna brevitate ac perspicuitate pro-

et Cocceji derivatum. Prodiit primum anno 1697.

(e) §. 88. seqq. conf. *Jac. Frid. Reimanni*, viri doctissimi, *hist. litter. volum. VI. p. 64. 199.*

posuit *in der Einleitung zum Natur- und Völker-Recht*: & theses hoc in libello contentas luculentis ubique illustravit confirmavitque exemplis. Summa juris naturæ ex hujus viri sententia hæc est: *cole Deum, exerce philantiam rationalem & socialitatem erga vivos & mortuos, nec non propagationi natura humana attemperata stud, conditioni tue vel naturali vel adventitiæ convenienter.* Idem hic doctissimus vir solius *socialitatis insufficientiam* verbosè satis demonstravit in observationibus ad libelli Pufendorffii de officio hominis & civis libri primi caput tertium. Quæ de jure gentium controversiis illustravit. Quidam vero hunc librum Titio non adscribunt,

§. III.

Carolus Otto Rechenbergius, beati celeberrimique theologi Adami Rechenbergii filius doctissimus & in Academia Lipsiensi Professor clarissimus, anno M DCC XIV. edidit *institutiones jurisprudentiæ naturalis.* In hoc libro amplissimus auctor & vim ingenii sui & judicii sui ἀντίθεται orbi litterato palam ostendit. Omnia elegantibus verbis expressa sunt: omnia dogmata ita co-

hæc

hærent, ut rationes arctissima argumentorum serie sese excipiant. In capite sexto libri primi pluribus evincere studuit, *rationalem & ordinatum amorem hominis, quo omnia ad veram utilitatem propriam dirigit, esse primum juris naturæ principium (f)*. Jus gentium quoque, sive jura belli & pacis, in fine præstantissimi hujus libri exposuit. Fateor quam lubentissime, me ex hujus libri lectione singularem percepisse & voluptatem & utilitatem. DEVS O. M. excellentissimum Rechenbergium diu saluum stræstet ad ornamentum academiz Lipsiensis & totius reipublicæ litterariz.

CAP. XII.

DE

Libris Gundlingii, Rüdigeri, VVölfii, Musæi, atque aliorum J. N. illustrantibus.

§. I.

Vir perillustris, *Nicolaus Hieronymus Gundlingius*, potentissimi Borussorum

(f) Eandem thesin defendit & suam fecit *B. D. Anandus Gothold Fehmelius*, ecclesæ per Principat. Saxo-Hildburghuf. quondam

rum regis consiliarius intimus, & jurium atque eloquentia in academia Hallensi professor celebratissimus, in parte tertia *vix ad veritatem* (g) viam ad cognitionem *jurisprudantia naturalis* monstravit atque aperuit, & hanc philosophiae partem nova methodo elaboratam admodum verbose explicuit. In capite secundo de primogenariis naturalis principio pluribus verbis disserit, & ceteris reiectis, hoc fundamenti loco posuit: *pacem externam ante omnia sectare, ubi haberi potest, ne ad vitam cum aliis traducendam virtutemque acquirendam prorsus inutiles fias*; adeoque, externo semper tumultuantem internas animi perturbationes reprimere virtutesque acquirere haud posse, adserit. Praeterea ibidem affirmat, illam s. N. tradendi methodum, qua primum principium disciplinae in fronte constituitur, plura habere incommoda quam commoda. De reliquo multa nova ac singularia hic libere continet, & longe est dignissimus, qui ab omni-

dam antistes, in Dissert. *de amore hominis erga seipsum* in illustri Gymnasio Hildburghus 1719. habita.

(g) Prodit Halae Magdeb. an. 1715. in 8.

mnibus hujus studii amatoribus & cultoribus diligenter legatur.

§. II.

Accedo ad philosophum & medicum clarissimum *Andream Rüdigerum* qui jus naturæ, sicut & reliquas universæ philosophiæ partes, *methodo mathematica emula* (b) exposuit in *institutionibus eruditionis* (i), & quidem in parte altera libri secundi. Verum & methodum Rüdigeri & multas doctrinas ab eo adsertas per erudite impugnavit celeberrimus *D. Adamus Fridericus Glassey* in *J. N. Gentium* lingua Germanica conscripto (k). Idem fecit *Joannes Godofredus Sittenius*, vir doctissimus, in *prodrema observationum J. N.* Officia hominis erga seipsum doctissimus Rüdigerus ex *J. N.* petitus eliminare voluit, nulla plane solidiori ratione adductus: hinc, *avtoxeiglav*, qua jus societatis nullatenus læditur, si ignominia mortis evitari possit, solo rationis lumine haud illicitam esse, opinatur.

(b) Quantis laudibus hanc extulerit in præfatione commemorato libro præmissa, dici vix potest.

(i) Prodiit altera edicio Halæ an. 1711. in 8.

(k) pag. 51. 52. 53. seqq. & alibi passim.

tur. Conferantur ea, quæ ad hæc *τάξις* respondit eruditissimus, quem antea ex merito laudavi, *Glasejus* libr. cit. pag. 287. 288. 289. sqq.

§. III.

Sequitur nunc *Christianus Wolffius*, vir celeberrimus. Hic anno M DCC XXI. in Hallensi academia edidit *vernünfftige Gedancken von der Menschen Thun und Lassen*; quem librum in quatuor distribuit partes: harum prima philosophiam practicam universalem complectitur, altera officia hominis erga seipsum explicat, tertia exhibet officia erga Deum, & in quanta exponuntur officia hominis erga alios. Conjunxit itaque doctrinam de moribus cum jure naturæ. *Principia* sua *metaphysica* semper citat, & ad hæc lectores delegat. In quarto primæ partis capite regulas generales de conjectandis hominum moribus explanat. Vide *Actor. Erudit. anni M DCC XXI. mensem Januarium*; & *Jo. Franc. Buddei* viri summi, *Bedencken über die Wolffianische Philosophie*.

§. IV.

Simon Henricus Musæus, jureconsultus Kiloniensis clarissimus, an. MDCCVIII.

le.

selectas ex J. N. controversias foras dedit, quibus quædam singularia hujus doctrinæ capita egregie illustrantur. Et *Cbristianus Gottlieb Schwarzius*, celeberrimus philosophiæ moralis & eloquentiæ in academia Altdorfina professor, anno M DCC XI. tria edidit *specimina controversiarum J. N. ex historia Græca*, quæ lectu sunt dignissima.

§. V.

Denique ordo me ducit ad *Joannem Godofredum Vogelium*, virum eruditissimum, qui anno M DCC XIII. *Dresdæ breviarium Juris naturæ* typis excudendum curavit; quo in libro omnia concinna brevitate firmiter inter se connectuntur.

C A P. XII.

D E

Meritis M. H. Gribneri in J. N. studio.

§. I.

Pervenio nunc ad illum virum, qui recentiori ætate tam præclare de J. N. studio meritus est, ut plurimis palmam præripuerit. Is est *Michael Henricus Gribnerus*, potentissimi Polonorum regis

gis a consiliis aulae atque justitiae, & celeberrimus jurium in Witembergensi academia professor: qui an. M DCG XVII Wittembergae principiorum jurisprudentiae naturalis libros quatuor typis excubendos curavit; quibus fere nihil excogitari potest elegantius.

§. II.

Vic hic illustris laudato operi praemissit eruditissima prolegomena, in quorum capite primo disserit de jure in genere; in altero vero capite de jure divino generatim exponit: in tertio capite speciatim de jure naturae agit: in quarto vero de primo J. N. principio disputat erudite; & tandem in quinto capite rationem tradendi praecepta naturalia indicat.

§. III.

In primo libro explicat officia hominum in statu naturali (1), tam generalia quam specialia; tam absoluta, quam hypothetica quae ex certa conditione & conventionione oriuntur. De ipso statu naturali ejusdemque incommodis vere & accurate philosophatur, & reliqua o.

E

mnia

(1) Sive ea, quae etiam extra civitatem & rempublicam observare debent.

omnia ita persequitur, ut magna ex hujus libri lectione in lectores redundet utilitas.

§. IV.

In *secundo* libro & originem rerum publicarum ostendit, & earum jura commonstrat, atque de officiis principum, pariter atque subjectorum accurate exponit, varias denique rerum publicarum formas explicat (m). In *tertio* libro *jus gentium* exhibet, & de officiis rerum publicarum inter se, belli pacisque tempore, erudite differit.

§. V.

Et tandem in *quarto* libro legum civilium cultoribus viam monstravit in justitiam & æquitatem juris civilis inquirendi. Idcirco legum humanarum in dote rite exposita rationem ostendit, qua

(m) Hic itaque liber *jus publicum universale* continet; de quo etiam scripserunt Jo. *Fridericus Hornius* in *polittica archielectonica*, *Ulricus Huberus* in opere *de jure civitatis*, adnotationibus celeberrimi *Christ. Thomasi* illustrato; & per illustris *Justus Hen-*

qua illæ ad naturalis æquitatis principia revocari debent. Quæ hoc in libro proposuit, illis titulum *juris civilis universalis* præscripsit: & haud obscure indicavit, quantum utilitatis ex hac tractatione capere possint civilis jurisprudentiæ studiosi.

§. VI.

Ceterum illustris & celebratissimus auctor & aliorum de præceptis J. N. sententias fideliter recensuit, & eas sub examen admodum modeste vocavit, atque aperte maxime demonstravit, se ab amore logomachiarum esse alienum. DEUS O. M. tantò & tam illustri viro pro sua gratia firmas largiatur vires, ut plura scripta tam eximia orbi litterato exhibere queat.

ningius Boehmerus in introduct. ad jus publ. universale.

C. A. P. XIV.

DE

*Glasfji, Wagneri, Hombergkii & Syrbii
libris J. N. illustrantibus.*

§ I.

Adamus Fridericus Glasfey, philosophia & juris utriusque doctor eruditissimus, qui, edidit varia scripta lectu digna & que nomen suum jam dudum immortalitati commendavit, an. M DCC XXIII. Francofurti & Lipsiæ præclarum & sat spissum opus typis exscribendum curavit, quod inscripsit: *Vernunfft- und Vaelcken-Recht.* Totum opus in sex libros distribuit. Primus liber exhibet brevem juris naturæ historiam. Liber sextus continet *jura gentium*, quæ variis iisque luculentis exemplis illustravit. In fine adjecit & pleniorum rerum pertractatarum indicem & copiosum variarum dissertationum quædam J. N. capita illustrantium catalogum. Officia erga Deum penitus omisit. Multa cæterum hic liber tradit, quæ alii scriptores prætermiserant: multa quoque clarius explicat atque

que ab aliorum objectionibus liberat, quæ à cæteris scriptoribus solum *ὡς ἐν παραδόξῳ* dicta sunt. Eos singulari cum modestia refutat, contra quos disputare solet. In decidendis controversiis J. N. specialibus iudicii sui ἀνεπίκριτον palam ostendere studuit. Vbique certe demonstravit, se in optimorum librorum lectione egregie fuisse versatum. Interdum etiam παράδοξα defendit.

§. III.

Jo. Georgius Wagnerus, jurisconsultus doctissimus, anno M. DCC. XIX. edidit *juris naturalis & gentium librum elementarium* (n). In hoc libro jus naturæ non considerat ut leges proprie sic dictas (o); sed tanquam ordinem in natura hominum fundatum: huic vero voluntatem humanam *per modum interna obligationis* obtemperare clarissimus auctor adfirmat. Principium

E 3 co.

(n) Prodiit Halæ Magdeburgicæ in 8.

(o) Qua in re communem Thomasi. norum recentiorum errorem amplectitur atque tuetur.

cognoscendi jura naturalia, quod idem fundamenti loco posuit, magna laborat obscuritate, &, nisi me omnia fallent, a paucissimis poterit intelligi. Illud autem, ex mente ipsius, hac propositio-
ne exprimitur: *omne, quod per voluntatem hominis existere potest, illud post sensum cause potioris existere debet.* O the-
sin maxime obscuram!

§. III.

Vir doctissimus *Jo. Fridericus Hombergk*,
cujus nomen apud jureconsultos ma-
gnum est ac celebre, in luculenta com-
mentatione *de jurisprudentia rationali*
multa docuit, quæ alibi frustra quæsi-
veris.

§. IV.

Agmen claudat philosophus celebra-
tissimus *Jo. Jacobus Syrbius*. philosophiæ
primæ ac rationalis in academia Jenensî
Professor ordinarius. Hic in *nexu do-
ctrinæ philosophicæ (p)* ejusque parte quar-
ta

(p) Sive in der Anweisung zur Weisheit und
allen dahin unmittelbar gehoerigen Wissen-
schaften. Prodiit Jenæ anno 1724. in 8.

ta exhibuit elegantissimum J. N. & G. compendium; quod veritates huc pertinentes in tam eximio ordine, atque in tam jucundo nexu ante oculos ponit, ut homo discendi cupidus ab illius consideratione non possit discedere prius, quam illud penitus perlegerit. Hanc certe synopsis qui non omni laude dignam censet, nã ille ignorat, quid sit pulcrum. Nihil magis in votis habeo, quam ut brevi videre possim ejusdem celeberrimi viri pleniores institutiones juris naturalis: tunc enim plurimorum doctorum virorum votis fiet satis.

C A P. XV.

DE

Scriptoribus juris gentium speciatim.

§. I.

FAlluntur, qui fingunt jus gentium esse jus a jure naturali penitus diversum (g): nam nihil est aliud, quam ipsum
 E 4 jus

(g) Horum in numero primum fere locum obtinent *Samuel-Rachelius* & *Jo. Joach. Zentgravius*: ille Kiloniensis jureconsultus, hic theologus Argentoratensis.

jus naturæ, prout integrarum gentium
 actiones per illud diriguntur; ideoque
 neque ex consensu gentium moratio-
 rum, neque ex pactis rerum publicarum,
 neque ex legibus civilibus pluralitati
 gentium convenientibus jus gentium
 deduci ac derivari debet. Id quod plu-
 ribus verbis comprobatum, iverunt sum-
 me reverendus *Jo. Franc. Buddeus* Part. II.
philos. pract. cap. I. §. 12. seqq. illustris *Mich.*
Henr. Gribnerus Part. III. *princip. juris*
nat. cap. I. & celeberrimus *J. Jac. Lebman-*
nus in *balance Europe* cap. II. §. 21. fqq. Con-
 feratur summe reverendi *Jo. Dav.*
Schwertneri dissertatio *de discrimine juris*
gentium a jure natura, Lipsiæ anno 1685.
 habita.

§. II.

Jus gentium alias dicitur jus belli & pa-
 cis. Si quibusdam adsentiri velimus,
 Aristoteles jam olim confecerat librum
περὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν πόλεμων. Hic
 certe liber periit. At jam ante Groti-
 um *Albericus Gentilis*, juris in Academia
 Oxoniensi olim professor (r), librum *de*
jure

(r) Natus fuit anno 1550. Munus Professoris
 Ox-

jure belli conscripsit; qui tamen multa continet; quae attonotanda sunt lapillo. Post hunc *Hugo Grotius*, vir summus, in celeberrimo opere de *jure belli & pacis* jura gentium explicuit: sed graviter in eo erravit; quod uni genti concessit jus puniendi alteram, sicque *Bella Punitiva* inter gentes adprobavit atque defendit.

§. III.

Etiam *Richardus Zoucheus* scripsit *explicationem juris inter gentes*. Postea *Jo. Wolfgango Textor* edidit *Synopsin juris gentium*. Deinde *Samuel Rachelius* dissertationem (f) de *jure gentium*; in qua maxime Aristotelis ductum sequitur, nec facile quidquam adfert, quod alibi non legatur. *Zouchei* liber anno MDC LIX. Hagae Comitum typis excusus est. Quamvis vero hi laude sua privari non debeant (g) adfirmari tamen nequit, eos veris ac certis

E 5

prin-

Oxonii suscepit anno 1582. Diem supremum obiit anno 1608.

(f) Prodiit Kilonii an. 1675.

(g) *Zouchei* liber ideo praesertim commendandus est, quod is pleraque dogmata variis illustravit exemplis.

principiis doctrinas suas semper superstruxisse. Vide *J. F. Buddei hist. jur. natural.* §. 50.

§. IV.

Hos postea secutus est *Jo. Jacobus Müllerus*, philosophiæ & juris utriusque doctor, ac in academia Jenensi doctrinæ moralis & politices quondam professor, & anno MDCXCIV. edidit *institutiones jurisprudentiæ gentium* (u); in quibus Hugonis Grotii (x) ductum maxime secutus est, & successu quidem faustissimo.

§. V.

Venio nunc ad virum perillustrem *Henricum Coccejum*. Is edidit *succinctas positiones pro explicatione juris gentium*, quæ cum magno maximorum virorum applausu exceptæ sunt, adeo, ut vir doctissimus *Fridericus Hermannus Cramerus* eruditissimo commentario easdem illustraverit.

§. VI.

(u) prodierunt Jenæ in 8.

(x) hujus libros tres de jure belli & pacis tam feliciter interpretabatur, ut alter *Hugo Grotius* a quibusdam diceretur.

§. VI.

Anno MDCCIX. vir clarissimus *Samuel Fridericus Willenbergius*, cujus nomen ob recentiores de polygamia (y) controversas omnibus notum est, *facilimenta juris gentium prudentia* in publicam emisit lucem. Hic luculenter ubique demonstravit, se Grotii, Cocceji, aliorumque libros admodum diligenter perlegisse, & eclecticam philosophandi rationem adma-
vavisse.

§. VII.

Recentissimus scriptor est celeberrimus *Jo Fridericus Hombergk* cujus *ius gentium* dignum est, quod ab omnibus studiose legatur. Præter hos *Buddens* quoque *Gribnerus*, *Gundlingius*, *Fleischerus*, *Glasejus*, & alii, libris antea laudatis doctrinam de juribus gentium adjunxerunt.

CAP. XVI.

Exhibens historiam doctrinae de legibus divinis positivis universalibus.

§. I.

Leges divinæ commode dividuntur in *naturales & positivas universales*. Le-
ges

(y) Videatur, summe reverendi *Gottlieb Werns-*

ges naturales sunt, quæ cum natura hominum arctissimum habent nexum, & in quibus *dispensationi* nullus conceditur locus. Leges positivæ universales sunt, quæ latæ sunt ante constitutam rempublicam Judaicam, & in *novo Testamento* repetuntur, ac quarum violatio etiam inter ethnicos punita fuit; quales sunt leges *de sanctificando sabbatho, de prohibita polygamia, de omittendis divortis, de imperio mariti in uxorem, de homicida capite plectendo, de gradibus consanguinitatis prohibitis & relique.*

§. II.

Jam *Hugo Grotius* haud obscure indicavit, præter naturæ leges esse adhuc alias, quæ a libera Dei voluntate profectæ & universo hominum generi latæ sunt. Videatur hujus liber I. *de J. B. & Pacis Cap. I. §. XV.* Idem postea docuit *Samuel Pufendorfus* & in majori & in minori opere de jure naturæ. Hoc quoque discrimen adseruerunt clarissimi theologi, *Jo. Conr. Dannhauerus, Jo. Adamus Scherzerus, &* com-

Wernsdorfi erudita dissertatio de polygamia *Wittembergæ* anno 1617. edita.

complures alii. Vide hujus *System. theol. log. Loc. IX. §. IX.*

§. III.

Postea per illustris *Christians Thomasius* polygamiae defensoribus id quidem dedit, secundum leges naturae haud nefas esse, plures ducere uxores; sed id esse nefas propter leges divinas positivas universales. Et quo hoc perspicue satis demonstraret, in altero capite libri primi *institutionem jurisprudentiae divinae* (z), de natura & índole juris positivi universalis satis verbose exposuit. Hujus deinceps sententiam amplexi sunt. *Gottlieb Gerhardus Titius* (a), & *Jo. Franciscus Buddens* (b), gravissimis rationibus permoti.

§. IV.

Verum enim vero sicut *Thomasius* in *jurisprudentia divina* haec leges admodum distincte explicuit, si quoque alibi (c) dis-

(z) praesertim §. 117. 118. seqq.

(a) *Observat. XCI. ad Pufendorfil librum de off. hom. & civis, n. 6. & seqq.*

(b) *Element. Philosoph. Pract. part. 2. cap. 2. §. 13.*

(c) nimirum in *differt. de jure adgratiandi in causis homicidii cap. I. §. 17. nec non in observ. Halens. Tom. VI. obs. XXVII. atque in Fundam. J. N. & G. lib. I. cap. 5.*

discrimen illud inter leges divinas penitus destruere ausus est. Quam inique autem hac in re egerit, *Fridericus Genzkenius* in erudita dissertatione, sub ptæsidio *J. Philippi Paltbeui de legibus natura G. yphiswaldiæ* anno M DCC IV. habita, comprobatum ivit. Idem fecit maxime reverendus *Jo. Andreas Grammlichius*, qui anno M DCC XVI. edidit (d) placidas ac modestas vindicias legem divinarum positivarum universalium; in quibus ad singulas Thomasi objectiones & singulari cum modestia & cum magno eruditionis apparatu respondit, simulque contra eundem perillustrem virum luculenter demonstravit, leges divinas omnes esse leges proprie sic dictas.

§. V.

Postea etiam celeberrimus *Jo. Franciscus Budeus* in utilissimis institutionibus theologiae moralis (e) anno M DCC XI. Lipsiæ editis, suam de legibus divinis positivis universalibus immutavit sententiam. Primo existimat, ea incerta esse, quæ de promulgatione illarum legum vulgo dicuntur: et doctissimus *Grammlichius* (f) adserit, non opus

(d) Francofur. & Lip. seu potius Altdorfii, in 4.

(e) Patt. II. cap. I. § XI p. m. 370.

(f) in vindiciis supra laudatis, §. 12. 13. 14. seqq.

opus esse, ut de modo promulgationis solliciti; si effectus ac vigor cujusdam legis proteſt; & hoc cognito colligi debere exiſtere illam legem; idque ad præſens inſtitutum hoc modo applicat: *ubi poena locum habet, ibi legem exiſtere neceſſe eſt, cum ſanctio poenalis ſit altera pars legis; quocunq; igitur modo promulgatio ejus facta ſit, mihi perinde eſt: Jam vero Grotius lib. II. cap. V. §. XIII. adducit exempla, ex quibus conſpicitur, eas ipſas leges apud gentes olim barbaras in uſu fuiſſe.* Deinde laudatus Grammlichius erudite comprobat, plurimarum legum, quæ *poſitive univerſales* dicuntur, promulgationem absque ulla ratione vocari in dubium; idque illuſtrat per leges de verita arboriſcientiæ, de ſeptimo die pie celebrando, de monogamia, de homicidis capite plectendis, &c. Porro exiſtimat ſumme reverendus *Buddew*, iſtam hæc leges promulgandi rationem, quæ vulgo ſtatuitur, non eſſe ſufficientem, ut per eam ad omnium hominum notitiam leges iſtæ pervenire poterint: ac doctiſſimus Grammlichius evincere ſtudit, earum notitiam ad omnes traſiſſe homines per *traditionem continuam* (g); idque illuſtrat exemplo legis de ſanctificando ſabbatho (h). Sed ut ex occur-

ren-

(g) Idem ſentit Hugo Grotius lib. 2. cap. 5. §. 13. num. 2.
 (h) conf. celeb. Jac. Sybii Diſſert. de Sabbatho gentilium, Jenæ anno 1700. habitæ.

rentibus difficultatibus sese expediret magnus *Buddens*, distinguere coepit inter leges *absolutas*, atque *hypotheticas*: has vocavit, quæ certum aliquod institutum supponunt; instituta autem vel humana vel divina esse contendit: & quidem divina esse dicit arborem vetitam in paradiso, matrimonium, sabbatum, &c. Verum & ad hæc clarissimus *Grammlichius* citato loco respondit. Confer summe reverendi *Henrici Klausingii* dissertationem *de legibus divinis post: vis universalibus* *Wittembergæ* anno *MDCCLXI* editam.

§. VI.

Leges hæc quoque tribus est *B. D. Georgius Beyerus* in *delin. jur. nat. & post. universalis* *B. D. Epbr. Gerhardus* in cap. VII, *delin. jur. nat.* reliquas quidem admittit; sed leges de sanctificando sabbatho, de imperio mariti, de non comedenda carne suffocati de capitalibus adulterii & homicidii pœnis, iisdem adnumerare dubitat.

§. VII.

Recentiori ætate duo celeberrimi viri doctrinam de legibus hæc denuo explicarunt & defenderunt, nimirum *Fridericus Genzkenius* & *Jacobus Friedericus Ludovii*: ille in *Systemate philosophia*, an. *MDCCLXXII*. edito, ejusque parte ultima; hic vero in *doctrina juris naturæ juridice considerata*, quæ *Gießæ* nuper prodiit, *post doctrinæ similis auctoritatis obitum*.

SOLI DEO GLORIA!

[Faint, illegible text covering the majority of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

